

Бутенко Є. В.

к.е.н., доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

м. Київ, Україна

Власюк С. О.

студент,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

м. Київ, Україна

МОНІТОРИНГ ЗЕМЕЛЬ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Моніторинг земель та якості ґрунтів є важливим інструментом для забезпечення сталого розвитку довкілля. Він дозволяє своєчасно виявити зміни стану земель та ґрунтів, їх причини та наслідки, а також розробити заходи щодо їх збереження та відтворення.

Моніторинг земель — це система спостереження за станом земель з метою вчасного виявлення змін, їх оцінки, уникнення та вирішення наслідків негативних процесів. Важливо зазначити, що моніторинг земель може існувати як самостійна система, так і частина загального моніторингу навколишнього природного середовища. Отже, розвиток і удосконалення цих систем потребують гармонізації законодавчих, теоретичних, методологічних та техніко-економічних аспектів.

В. Петриченко з цього приводу стверджує, що моніторинг земель в Україні повинен проводитися у чіткій міжвідомчій узгодженості при збереженні комплексності спостережень та мінімізації їх параметрів, повного поєднання різнорівневих спостережень відповідно до природних і антропогенних навантажень агроландшафтів та стану земельних ресурсів, розробки поновлених теоретичних і методичних основ екологічного нормування допустимих навантажень на земельні ресурси на основі інтегральної оцінки комплексних чинників екології ґрунтів та перспектив розвитку територій.

Серед основних проблем моніторингу земель та якості ґрунтів в Україні можна виділити такі:

- Недостатнє фінансування: Моніторинг земель та якості ґрунтів є досить дорогим заходом, що потребує значних фінансових ресурсів. Наразі фінансування моніторингу земель та якості ґрунтів в Україні є недостатнім для забезпечення його повноти та якості.

- Недосконалість нормативно-правової бази: Нормативно-правова база, яка регулює питання моніторингу земель та якості ґрунтів в Україні, потребує вдосконалення. Зокрема, необхідно розробити єдині стандарти та методики моніторингу, а також забезпечити їх дотримання усіма зацікавленими сторонами.

- Недостатня координація діяльності суб'єктів моніторингу: Моніторинг земель та якості ґрунтів в Україні здійснюється різними суб'єктами, що не завжди забезпечує ефективність та повноту його проведення. Необхідно забезпечити ефективну координацію діяльності цих суб'єктів та розробити єдину систему моніторингу земель та якості ґрунтів.

К. Л. Мовчан говорить, що в Україні, незважаючи на те, що є всі передумови для здійснення якісного моніторингу земель (наявність відповідних законів; існування виконавчих установ у вигляді Комітету по земельним ресурсам та відповідних управлінь; наявність законодавчої бази (по аналізу звітності проведеного моніторингу), даний процес має певні труднощі, що в свою чергу відображається на якості зібраних даних

Таблиця 1

Проблеми Моніторингу земель та якості ґрунтів в Україні

Проблема	Опис	Наслідки
Недостатнє фінансування	Недостатня кількість моніторингових пунктів, нерегулярність проведення досліджень, використання застарілих методів	Неповнота та низька якість інформації про стан земель та ґрунтів
Недосконалість нормативно-правової бази	Використання різних методів моніторингу, недостатня інформованість суб'єктів моніторингу, необхідність проведення додаткових досліджень	Ускладнення порівняння результатів досліджень, порушення вимог нормативно-правової бази, ускладнення та удорожчання процесу моніторингу
Недостатня координація діяльності суб'єктів моніторингу	Дублювання зусиль, необхідність додаткових витрат на обробку та узагальнення даних, необхідність створення єдиної бази даних	Неефективне використання ресурсів, удорожчання процесу моніторингу

Ці проблеми негативно впливають на ефективність моніторингу земель та якості ґрунтів в Україні.

Для вирішення цих проблем необхідно здійснити ряд заходів.

Розв'язання проблем моніторингу земель в Україні може включати наступні заходи:

1. Удосконалення законодавства: Важливо розробити чітке законодавство щодо моніторингу земель, включаючи норми про обов'язковість та регулярність моніторингу, визначення відповідальних структур і механізмів звітності.

2. Технічне забезпечення: Забезпечення необхідними технічними засобами для збору, обробки та аналізу даних з моніторингу, такими як сучасні супутникові та дроніві технології.

3. Підвищення обізнаності: Проведення навчальних заходів для фахівців та громадськості щодо важливості моніторингу земель, методів та технік збору та аналізу даних.

4. Співпраця між установами: Співпраця між державними органами, науковими установами та громадськими організаціями для обміну даними та найкращими практиками.

5. Фінансування: Забезпечення необхідних фінансових ресурсів для впровадження та підтримки програм моніторингу земель.

6. Використання інноваційних методів: Впровадження новітніх методів та технологій, таких як штучний інтелект та аналіз великих даних, для покращення ефективності моніторингу та прогнозування змін.

7. Залучення громадськості: Залучення громадськості до моніторингу земель через програми громадського контролю та звітності.

Висновок: Розвиток моніторингу земель та якості ґрунтів в Україні є важливим завданням, яке дозволить забезпечити стале використання земель та ґрунтів, захистити їх від негативного антропогенного впливу та забезпечити їх відтворення.

Реалізація перспектив розвитку моніторингу земель та якості ґрунтів в Україні дозволить підвищити ефективність цього процесу та забезпечити більш точне та своєчасне виявлення змін стану земель та ґрунтів, їх причин та наслідків.

1. Державна система моніторингу довкілля не відповідає поставленим завданням та сучасним вимогам.

2. Система моніторингу довкілля, яка є важливою складовою державного управління у сфері природокористування, екологічної безпеки, формування державної політики сталого розвитку та виконання міжнародних зобов'язань України в природоохоронній сфері, потребує принципового удосконалення.

3. Основними причинами проблем у функціонуванні державної системи моніторингу довкілля є недосконала нормативно-правова база, низький рівень координації діяльності суб'єктів екологічного моніторингу, обмежені

фінансові ресурси, в тому числі з позабюджетних джерел, застаріла приладово-технічна база суб'єктів екологічного моніторингу тощо.

4. Ефективність державної системи екологічного моніторингу та попит на екологічну інформацію покращаться лише за умов реформування і удосконалення всіх її рівнів з впровадженням сучасних технологій, для чого потрібні значні інвестиції.

5. Рівень оснащення суб'єктів екологічного моніторингу апаратно-програмними комплексами не забезпечує можливість відповідних функціональних підсистем прогнозувати наслідки надзвичайних ситуацій для прийняття адекватних захисних заходів.

Список використаних джерел:

1. Петриченко В. Моніторинг земель як рятівний круг / В. Петриченко, С. Балюк, В. Медведєв // Урядовий кур'єр. – 2014. – 12 квітня. – № 68. – С. 8.
2. Мовчан К.Л. ПРОБЛЕМИ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ЗЕМЕЛЬ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ. – Харків Харківський національний аграрний університету імені В.В. Докучаєва, 2018. – 51-53 с.
3. Мартин А. Реформування системи моніторингу земель в Україні: напрями та механізми // Землевпорядний вісник. – 2017. – № 11. – С. 22–25.
4. Шарапова С.В. Моніторинг як головний складник системи інформаційного забезпечення землекористування та охорони земель // Екологічне право. – 2021. – № 2. – С. 105–112.
5. Бутенко Є.В., Харитоненко Р.А., Іщенко Н.О. Розвиток правової бази здійснення моніторингу та охорони земель в умовах цифрового середовища // Економічна теорія. – 2023. – № 2. – С. 57–64.
6. Бутенко Є.В., Кононюк А.В. Моніторинг земельних відносин в Україні: стан і перспективи розвитку // Землеустрій, кадастр, і моніторинг земель. – 2020. – № 3. – С. 17–25.

LAND MONITORING IN UKRAINE: PROBLEMS AND SOLUTIONS

Abstract. Monitoring land and soil quality is an important tool for ensuring sustainable development of the environment. It allows timely detection of changes in the state of lands and soils, their causes and consequences, as well as the development of measures for their preservation and reproduction.

The article examines problems and ways to solve them in the field of land monitoring in Ukraine. Regulatory and organizational support for land monitoring, as well as its state and development trends, are analyzed. The main problems that prevent the effective implementation of land monitoring and the solution of these problems have been identified. Implementation of the proposed methods will increase the effectiveness of land monitoring in Ukraine, which will contribute to the sustainable development of the land industry.

IRWIR PAN
Polska Akademia Nauk
Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa

Asociația tinerilor și tinerelor
din România

Co-funded by the
European Union

RUAR
REBUILD RURAL
UKRAINE

«СУЧАСНІ ВИКЛИКИ В УПРАВЛІННІ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ»

“MODERN CHALLENGES IN LAND RESOURCES MANAGEMENT”

**Матеріали I Міжнародної науково-практичної
конференції**

**Materials of the 1st International Scientific and
Practical Conference**

Червень/June 7, 2024

УДК 332.36

Сучасні виклики в управлінні земельними ресурсами: матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 7 червня 2024 р.). Київ : Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2024. 168 с.

Видання містить матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні виклики в управлінні земельними ресурсами». Тематика конференції відображає комплексність, міждисциплінарність і багатовекторність проблем формування сталого землекористування та інноваційних підходів до їх вирішення. У тезах доповідей учасників представлено технічні, організаційні, економічні, екологічні та соціальні засади забезпечення формування сталого землекористування.

Матеріали збірника будуть корисними для фахівців у сфері землеустрою, геодезії, картографії, містобудування, геоінформаційних технологій та ін.

The publication contains materials of the I International scientific-practical conference «Modern challenges in land resources management». The theme of the conference reflects the complexity, interdisciplinarity and multi-vector nature of the problems of sustainable land use formation and innovative approaches to their solution. The participants' reports present the technical, organizational, economic, environmental and social principles of ensuring the formation of sustainable land use.

The materials of the collection will be useful for specialists in the field of land management, geodesy, cartography, urban planning, geographic information technologies, etc.

Матеріали подано в авторській редакції

Materials are submitted in the author's edition

Рекомендовано до друку вченими радами

Факультету землевпорядкування Національного університету біоресурсів і природокористування України
(протокол № 10 від 20 червня 2024 р.)

Інституту землекористування Національної академії аграрних наук України
(протокол № 6-1 від 24 червня 2024 р.)

ISBN 978-617-8171-66-7

© Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2024
©Institute of Rural and Agricultural Development Polish Academy of Sciences (IRWiR PAN), 2024
©ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2024
©Інститут землекористування НААН України, 2024